

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»**

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 60

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2016

УДК 81. 161. 2+
81. 111
ББК: 81. 2 Укр. +
81. 2 Англ.
Н 34

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 8 від 25 лютого 2016 року)*

*Збірник затверджено постановою президії ВАК України
від 22 квітня 2011 року № 1-05/4*

Редакційна колегія:

Архангельська А. М., доктор філологічних наук, професор;
Білоус П. В., доктор філологічних наук, професор;
Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, доцент;
Пасічник І. Д., доктор психологічних наук, професор;
Поліщук Я. О., доктор філологічних наук, професор;
Тищенко О. В., доктор філологічних наук, професор;
Хом'як І. М., доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВШ України;
Яворська Г. М., доктор філологічних наук, професор.

Н 34

Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, О. Ю. Костюк, Л. М. Коцюк. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. – Вип. 60. – 330 с.

У збірнику містяться статті, присвячені проблемам сучасного мовознавства та порівняльного літературознавства, а також методиці навчання іноземних мов. Збірник рекомендовано науковцям, викладачам, студентам-філологам і всім, хто цікавиться філологічною наукою.

УДК 81. 161. 2+
81. 111
ББК: 81. 2 Укр. +
81. 2 Англ.

*Адреса редколегії:
35800, Україна, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2,
Національний університет «Острозька академія»,
факультет романо-германських мов*

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2016
© Автори, 2016

«зарозумілість», «егоїзм», «орієнтація на споживання», «стриманість» [5], наприклад: *Was erhält man, wenn man einen Ossi mit einem Wessi kreuzt? Einen arroganten Arbeitslosen* [11].

У центрі уваги постало питання про колективну ідентичність та розрізнення свого і чужого. Інтерактивне використання моделі «свій/чужий» пов'язане з певними правилами. Вона працює успішно, коли учасники комунікації узгоджено займають протилежні сторони. Наприклад, під час подорожі у відпустці за кордоном людина приймає на себе роль чужого з готовністю пристосовуватись і вчитись. Роль «свого» передбачає не пристосування до уявлень про звичне і правильне, а виконання функції наставника по відношенню до «чужого». Такий розподіл ролей буде спотворений, коли «чужий» виступає вчителем, а «свої» тими, хто потребує інформування. Така ситуація відповідає становищу східної частини Німеччини. Необхідність перевчатися у всіх сферах життя породжувала відчуття відчуженості, представники західної Німеччини сприймалися як втілення ворожого зразку поведінки і загрозливих вимог пристосування [6, с. 546].

Семантичний аналіз відібраних жартів показує актуальність лексеми *die Mauer*, яка виступає символом роз'єднання німецького народу: *Was war des Ossis Lieblingssport? Bobfahren: «Links ne Mauer, rechts ne Mauer und immer bergab»; Warum lächeln die Chinesen die West-Deutschen immer so an? Weil die Chinesen die Mauer noch haben* [11]. Проведення паралелей з Великою китайською стіною свідчить про ностальгію західних німців за тими часами, коли стіна перешкоджала їхньому спілкуванню з мешканцями східних земель.

У поданих нижче гумористичних текстах знаходиться підтвердження ідея про те, що стереотипи – це узагальнене уявлення про моральний, розумовий стан і поведінку представників різних етнічних груп [1, с. 24], наприклад: *Was ist der Unterschied zwischen einem intelligenten Ossi und einer intelligenten Blondine? Es gibt keinen, beide hat man noch nie gesehen; Was ist der Unterschied zwischen einem Fuchs und einem Wessi? Der Fuchs ist schlau und stellt sich dumm – der Wessi macht es anders rum* [11]. Завдяки порівнянню східного німця з блондинкою, а протиставлення західного німця лисиці створюється обопільний образ нерозумної людини.

Семантичне наповнення стереотипів про східних та західних німців у гумористичних текстах відзначається негативним характеристиками міжособистісних відносин, які були зумовлені історичними подіями. Аналізовані стереотипи мають негативні атрибутивні ознаки, що підтверджується вживанням лексем з пейоративним значенням. Подальше дослідження стереотипів має на меті вивчення їхньої вербалізації у німецьких публіцистичних текстах.

Література:

1. Фролова О. Етнічні стереотипи в комунікативному полі особистості / Ольга Фролова. – Бердянськ: Бердян. держ. пед. ун-т., 2014. – 135 с.
2. Ajtony Z. Ethnic Stereotypes – Impediments or Enhancers of Social Cognition? / Zsuzsanna Ajtony // Acta Universitatis Sapientiae, Philologica. – 2011. – №3. – P. 134–155.
3. Bar-Tal D. Formation and change of ethnic and national stereotypes: An integrative model / Daniel Bar-Tal // International Journal of Intercultural Relations. – 1997. – №21. – P. 491–523.
4. Kaschuba W. Deutsche Wir-Bilder nach 1945: Ethnischer Patriotismus als kollektives Gedächtnis? [Електронний ресурс] / Wolfgang Kaschuba. – Режим доступу до ресурсу: kaschuba.com/texte/kaschuba_wir_bilder.pdf.
5. Roth M. Stereotype in gesprochener Sprache. Narrative Interviews mit Ost- und Westberliner Sprechern 1993 – 1996 / Marita Roth. – Tübingen : Stauffenburg, 2005. – 279 S.
6. Schneider W.L. Überhebliche Wessis – (n)ostalgische Ossis : strukturelle Prämissen kollektiver Devianzzuschreibungen in der Beziehung zwischen Ost- und Westdeutschen / Wolfgang Ludwig Schneider // 27. Kongress der Deutschen Gesellschaft für Soziologie – Gesellschaften im Umbruch : Sektionen und Arbeitsgruppen. – Opladen : Westdt. Verl., 1995. – S. 544–547.
7. Tajfel H. Differentiation between Social Groups / Henri Tajfel // The Discourse Reader. – 1999. – P. 346–366.

Джерела ілюстративного матеріалу:

- «Besserwessi» und «Jammerossi» – Ost-West-Vorurteile noch immer stark verbreitet. [Електронний ресурс] // Spiegel-Online. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.spiegel.de/>.
 Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dwds.de/>.
 Duden–Online [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.duden.de/>.
 Witze [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.andinet.de/>.

УДК 378.013,2:81'243

О. В. Дядченко,

Мукачевський державний університет, м. Мукачів

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті висвітлено сучасні концепції навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах нефілологічного профілю. Обґрунтовано методологічні засади іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей до міжкультурної взаємодії.

Ключові слова: концепція, методологія, навчання іноземної мови, студенти нефілологічних спеціальностей, міжкультурна взаємодія.

FOREIGN LANGUAGE PREPAREDNESS OF NON-PHILOLOGICAL STUDENTS FOR INTERCULTURAL COOPERATION

In the article modern concepts of teaching foreign languages for specific purposes are highlighted. Methodological basics of the English language readiness for intercultural cooperation of students of non-philological specialities are confirmed.

Key words: concept, methodology, teaching foreign languages, students of non-philological specialities, intercultural cooperation.

ИНОЯЗЫЧНАЯ ПОДГОТОВКА СТУДЕНТОВ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ К МЕЖКУЛЬТУРНОМУ ВЗАИМОДЕЙСТВИЮ

В статье освещены современные концепции обучения иностранному языку в высших учебных заведениях нефилологического профиля. Обоснованы методологические принципы иноязычной подготовки студентов нефилологических специальностей к межкультурному взаимодействию.

Ключевые слова: концепція, методологія, обучение иностранному языку, студенты нефилологических специальностей, межкультурное взаимодействие.

Активні інтеграційні процеси в європейських країнах, приєднання України до Болонського процесу, завдання якого спрямовані на створення відкритого європейського простору вищої освіти, впровадження загальноєвропейських стандартів підготовки конкурентноздатних фахівців зумовили виділення іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей як складника фахової підготовки випускників українських університетів.

Іншомовна підготовка студентів нефілологічних спеціальностей передбачає володіння випускниками університету сформованою мовною, мовленнєвою та соціокультурною компетенціями, що передбачено Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, де сказано, що «лише шляхом кращого оволодіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння і співпраці, та подолати упередження й дискримінацію» [2, с.17]. Відповідно до цих Рекомендацій щодо рівня володіння іноземною мовою студенти вищих навчальних закладів повинні «володіти уміннями вільно висловлюватися без суттєвої витрати часу на пошук адекватних мовних засобів у процесі досягнення ними соціальних, академічних і професійних цілей» [2, с. 24].

Під міжкультурною взаємодією маємо на увазі готовність і здатність випускника університету до адекватної співпраці з представниками інших культур. Простеживши трансформацію понять «міжкультурна комунікація – міжкультурна взаємодія» відмітимо, що спочатку міжкультурне спілкування сприймалося виключно на вербальному рівні, і тільки з бурхливим розвитком міжнародних зв'язків та залученням усе більшої кількості людей до міжнародної співпраці в науковий обіг увійшло поняття міжкультурної взаємодії.

Проблеми англійської підготовки студентів до міжкультурної взаємодії почали досліджуватись як зарубіжними, так і вітчизняними вченими наприкінці ХХ – початку ХХІ століття, але переважна більшість наукових пошуків присвячувалась формуванню міжкультурної компетенції студентів-філологів, майбутніх учителів іноземної мови, перекладачів та спеціалістів з комунікативної лінгвістики. Так, у США П. С. Адлер досліджував питання культурної ідентифікації особистості, М. Байрам та М. Флемінг – інтеркультурні перспективи навчання мови, М. Дж. Беннет – базисні концепти міжкультурної комунікації. Російські вчені ввели в науковий обіг низку понять, що наразі використовуються для характеристики процесу міжкультурної взаємодії: Ю. М. Караулов увів поняття «мовної особистості», Ю. І. Пассов – поняття «іншомовної грамотності», В. В. Сафонова – іншомовної соціокультурної компетенції, П. В. Сисоєв – поняття «полікультурної особистості» тощо. Українські методисти (О. Б. Бігич, С. Ю. Ніколаєва, Т. О. Пахомова, Н. К. Склярєнко та ін.) розробляють концепцію та основні положення для підготовки студентів до міжкультурної взаємодії. Однак, роботи цих дослідників традиційно стосуються тих, хто вивчає іноземну мову як фахову дисципліну. Водночас проблема підготовки студентів нефілологічних спеціальностей до міжкультурної взаємодії не може вважатись достатньо дослідженою, оскільки вона почала привертати увагу науковців лише в останні десятиліття, і кількість публікацій з цієї проблеми обмежена. Тому темою нашого дослідження обрано англійську підготовку студентів нефілологічних спеціальностей до міжкультурної взаємодії.

Мета статті – виявити об'єктивні суперечності у навчанні професійної англійської мови, висвітлити сучасні концепції навчання іноземної мови як професійним спрямуванням та виявити методологічні засади англійської підготовки студентів нефілологічних спеціальностей до міжкультурної взаємодії.

Завданнями роботи передбачається:

- виявити суперечності, що об'єктивно існують у практиці навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей у ВНЗ;
- охарактеризувати концепції англійської підготовки студентів-нефілологів до міжкультурної взаємодії в методологічному та теоретичному аспекті;
- обґрунтувати методологічні засади англійської підготовки студентів-нефілологів на змістовному та процесуальному рівні.

Аналіз ситуації щодо реального володіння випускниками українських університетів англійською мовою як засобом міжкультурного спілкування свідчить, що рівень знань мови та сформованості навичок міжкультурної взаємодії студентів-нефілологів не відповідає вимогам сьогодення. Тому в центрі уваги педагогів-дослідників і вчених-методистів постали питання пошуку причин невідповідності рівня іншомовної підготовки студентів запитами суспільства.

У результаті спостереження, вивчення практичного досвіду підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у плані оволодіння ними іноземною мовою та аналізу результатів, представлених у дослідженнях вітчизняних учених (Р. О. Гришкова, С. П. Кожушко, Л. І. Морська, О. Б. Тарнопольський, Н. В. Саєнко та ін.), виділено низку протиріч, що об'єктивно існують у практиці навчання іноземних мов студентів нефілологічних спеціальностей у ВНЗ:

- потребу суспільства у фахівцях з вищою освітою, які добре володіють принаймні однією іноземною мовою, і ставлення до іноземної мови як непрофільної дисципліни в більшості вищих навчальних закладів нефілологічного профілю;
- визнання суспільством необхідності підготовки майбутніх спеціалістів до міжнародної співпраці й відсутність відповідних соціально-педагогічних умов для формування й розвитку навичок міжкультурного спілкування;
- необхідність накопичення соціокультурних знань про країни, мова яких вивчається, і необізнаність більшої частини викладачів іноземної мови з реаліями сьогоденного життя в цих країнах;
- традиційне вивчення граматики, лексики, навчання перекладу на заняттях та необхідність формування практичних навичок іншомовного спілкування з урахуванням культурологічних знань про країну і мову;
- постійно зростаючу за обсягом і таку, що ускладнюється за змістом лінгвокраїнознавчу інформацію, й недостатню мобільність навчальних планів, методичних посібників та форм підготовки майбутніх фахівців;
- відсутність системного зв'язку між фаховою та іншомовною підготовкою студентів нефілологічних спеціальностей у ВНЗ;
- відсутність прозорості навчальних планів та непоінформованість студентів відносно їх змісту до вступу у вищий навчальний заклад.

Розв'язання цих протиріч вимагає конкретизації концептуальних засад навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей та подальшого вдосконалення іншомовної освіти в таких напрямках:

- теоретичне обґрунтування взаємовпливу фахової підготовки майбутніх спеціалістів та сформованості в них готовності до міжкультурної взаємодії;
- забезпечення єдності теоретичної та практичної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у плані формування їхньої готовності до міжкультурної взаємодії;

• цілеспрямоване впровадження в навчальний процес міжпредметної координації фахової підготовки студентів та вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.

Подолання виявлених суперечностей у навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей вимагає пошуку таких концептуальних засад, які уможливили б розробку альтернативних підходів та нових технологій опанування мови одночасно з формуванням у студентів готовності до міжкультурної взаємодії.

Наразі англійська підготовка студентів-нефілологів послуговується сучасною концепцією іншомовної освіти Ю. І. Пасова [3], яка базується на інтегрованому навчанні мови та культури відповідних країн, на діалозі рідної та іноземної культур. Мета такої освіти – навчання мови через культуру, культури через мову, формування *homo moralis*: людини із совістю, що розрізняє добро і зло, має високі стійкі моральні орієнтири.

Ідея підходу до освіти й виховання з позицій взаємовпливу культур значно поширилась у зарубіжній педагогічній науці наприкінці минулого століття. Одна із сучасних концепцій розвитку постіндустріального суспільства, автором якої є академік С. Квятковський [6], пов'язана із вступом людства в процес формування єдиної планетарної цивілізації, що спрямована на відродження самотності кожного індивіда, самоактуалізації людини, формування її як особистості, яка здатна чинити спротив життєвим труднощам. Головна ідея концепції – соціокультурна адаптація людини в світі. Особлива роль у цьому належить іноземним мовам, за допомогою яких і відбувається діалог культур – рідної та іноземної. Іноземна мова в умовах інтенсивних міжнародних контактів стає важливим засобом пізнання дійсності й міжкультурної комунікації та взаємодії.

Англійська підготовка студентів-нефілологів має свою специфіку, оскільки, відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, навчання іноземної мови, спираючись на загальнодидактичні принципи, відрізняється тим, що головною метою тут виступає не накопичення знань, як це має місце у навчанні інших дисциплін, а «володіння студентами діяльністю іншомовного спілкування» [2, с. 48].

Для забезпечення діяльнісного підходу до іншомовного спілкування спираємось на Програму з англійської мови для професійного спілкування (АМПС) [6], призначену для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців з різних спеціальностей. Вона укладена вітчизняними фахівцями під егідою Міністерства освіти і науки України за сприяння Британської Ради у 2005 році і надає студентам нефілологічних спеціальностей можливість розвивати іншомовну комунікативну компетенцію і стратегії, необхідні для ефективного навчання та майбутнього професійного спілкування.

Необхідною умовою переходу до навчання мови за цією програмою є відповідність навчання європейським стандартам, що має сприяти порушенню стереотипів у сприйнятті представників іншомовної культури та формуванню у студентів толерантного ставлення до чужої культури та цінностей, стилів життя, норм комунікативної поведінки тощо. Тому, як вважає О. О. Першукова, в процесі підготовки студентів-нефілологів до міжкультурної взаємодії необхідно звернути особливу увагу на теми, що відображають:

- загальноєвропейські цінності: свободу, демократію, права людини в суспільстві;
- повагу до загальноєвропейських законодавчих актів про права людини;
- прагнення до збалансованості інтересів представників різних країн і народів Європи, до проведення спільних акцій, спрямованих на розв'язання екологічних, економічних, соціальних і політичних проблем сучасної Європи і світу;
- відкритість і толерантність до представників інших культур, готовність вивчати традиції і звичаї інших народів;
- відмову від упередженого ставлення до іноземців, готовність знайти взаєморозуміння [5].

Культурологічний підхід до навчання передбачає осмислення культурної динаміки розвитку людства як поліфонії ціннісно значущих норм буття людської спільноти, способів її життя, смислів і структури картин світу, принципів поведінки людей, які складаються в реальному історичному просторі та часі й відображають неповторний соціально-культурний досвід існування спільноти [1]. У контексті такого підходу на змістовному рівні завданням занять з іноземної мови стає розширення культурологічних знань студентів, що передбачає залучення їх до культурних цінностей та формування навичок толерантної поведінки у різних життєвих ситуаціях. Такий підхід створює умови для зосередження уваги студентів на загальнолюдських цінностях, сприяє зростанню інтересу до чужої культури і мови та подоланню культуроцентризму. Зміст навчального матеріалу розглядається з точки зору його культурологічного компоненту та впливу на формування у студента готовності до взаєморозуміння, налаштованості на співпрацю, позбавлення негативних стереотипів у сприйнятті представників інших культур. Упровадження культурологічного підходу до навчання іноземної мови полегшує студентам сприйняття культурно-різноманіття як норми співіснування культур у сучасних полікультурних спільнотах країн рідної та іноземної мови.

Вивчення курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у вищій школі набуває особливої мотивації за умов урахування професійних інтересів студента, його фахової спеціалізації. Через взаємозв'язок навчальних дисциплін на засадах міжпредметної координації іноземна мова дає можливість сформувати у студентів цілісну картину світосприйняття. Ми вбачаємо у міжпредметній координації засіб для подолання штучних меж між окремими системами знань, що засвоюються студентами в процесі вивчення різних дисциплін. Здійснення такої координації передбачає цілеспрямоване використання всього арсеналу форм, методів, прийомів, педагогічних засобів, які допомагають виявити нові можливості їх використання у викладанні різних дисциплін.

Радянський Енциклопедичний словник дає таке визначення поняття «координація»: (від лат. *co* – спільно та *ordinatio* – упорядочення) – взаємозв'язок, узгодження, сполучення, приведення у відповідність [15, с.634]. Координація в педагогіці – це узгодження навчальних програм за суміжними предметами з огляду на спільність трактування досліджуваних понять, явищ, процесів і часу їхнього вивчення, тобто ретельно розроблений взаємозв'язок навчальних предметів, що сприяє інтеграції знань. Під «міжпредметною координацією» ми маємо на увазі постійний динамічний багатосторонній зв'язок у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням та фахових дисциплін, що виступають замовниками спеціальної лексики, необхідної для іншомовного професійного спілкування, якого мають навчити викладачі на заняттях з іноземної мови.

На процесуальному рівні міжпредметна координація вимагає дотримання відповідними кафедрами і окремими викладачами певних правил і процедур:

- з'ясування змісту навчальної фахової дисципліни та виділення її міжкультурних аспектів;
- випереджаюче вивчення професійно спрямованого матеріалу рідною мовою для того, щоб викладачу англійської мови не перебирати на себе функції викладання профільних дисциплін, у чому він не є фахівцем;
- коригування навчальних планів для забезпечення послідовності вивчення професійно значущих тем рідною та іноземною мовами;
- проведення інтегрованих занять з профільних дисциплін рідною та англійською мовами з використанням видів навчальної діяльності, характерних для занять з іноземної мови (моделювання ситуацій, кооперативне навчання, робота в парах, відповіді у вигляді презентацій, дискусії тощо).

Міжпредметна координація є дієвим засобом укріплення взаємозв'язків у навчанні фахових дисциплін та англійської мови за професійним спрямуванням. Вона також допомагає студенту краще зрозуміти взаємозалежність речей і подій у глобалізованому світі, сприяє цілісному сприйняттю навколишнього середовища. Міжпредметна координація створює умови для актуалізації знань студентів у різних наукових галузях, спонукає до пошуку нової цікавої інформації щодо життя, ведення бізнесу, манери вирішення різнопланових проблем у культурах різних народів. Вона дає змогу кожному студенту відчувати себе дослідником, долучитись до реалій раніше не відомої, чужої культури.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що у відповідь на підвищення вимог суспільства до рівня володіння іноземною мовою випускниками українських університетів, зростання конкуренції на європейському ринку праці, глобальні кризові явища, у вітчизняній педагогічній науці відбуваються процеси інтенсивного пошуку таких підходів і методик навчання іноземної мови, які б забезпечили реальну готовність випускників з вищою освітою до міжкультурного спілкування та взаємодії.

Література:

1. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей. : навч. посібник. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – 220 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур. – Липецк: ЛГПИ – РЦИО.- 2000.-216 с.
4. Квятковський Стефан. Меморандум Європейської комісії «Навчання протягом усього життя» // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал.- К., 2002. – Вип.3 (7). – С. 11–19.
5. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Кол-в авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
6. Першукова О. О. Переосмислити мету // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 4. – С. 116–122.
7. Советский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1982. – 1271 с.

УДК 811.111:81'37

Н. М. Єрмакова,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ДЕРИВАТАМИ ЄВРИСЕМИ THING

В анотованій статті розглянуто особливості функціонування фразеологічних одиниць з похідними словами широкозначної лексики (єврисеми) THING в англійській мові. Акцентовано на здатності цих дериватів зберігати високий ступень референтної віднесеності у складі фразеологізмів, і визначено саме типи референтів цих фразеологічних одиниць.

Ключові слова: дериват, єврисемія, референтність, фразеологізм.

FUNCTIONS OF ENGLISH PHRASEOLOGISMS WITH THE DERIVATIVES OF THE EURYSEME THING

The article summarized is focused on the functional specifics of English set expressions based on the derivatives of the euryseme thing. Special attention is devoted in our research to the ability of these derivatives (as a part of the phraseological units) to render the high degree of referential correlation.

The analysis of the semantic structure of the phraseological units created on the basis of eurysemic derivatives enabled us to reveal the presence in their semantic structure of general concepts as well as the potential to the variability of general sense in the process of functioning in the given text. It also makes possible to define the functional range of the set expressions analyzed and to come to the conclusion that the latter are capable to represent all types of referents.

At the same time, the phraseological units of eurysemic derivatives can acquire the traits of mono-, poly- and multireference. Mention should be made that the referential correlation of the phraseological unit may be independent of the referential correlation of the eurysemic derivative itself, and thus the own referential correlation of the phraseologism is formed. On the other hand, the referential correlation of the phraseological unit may be entirely or partially determined by the eurysemic derivative, namely by the certain coincidence of the referential types of the derivative and the whole phraseologism.

Key words: derivative, eurysemy, reference, phraseologism.

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С ДЕРИВАТАМИ ЭВРИСЕМЫ THING

В аннотированной статье рассмотрены особенности функционирования фразеологических единиц с производными словами широкозначной лексики (эврисемы) THING в английском языке. Сделан акцент на способности этих дериватов сохранять высокую степень референциальной отнесенности в составе фразеологизмов, и определены сами типы референтов этих фразеологических единиц.

Ключевые слова: дериват, эврисемия, референтность, фразеологизм.

Постановка проблеми. З сучасними темпами розвитку, наука не стоїть на місці і намагається розв'язувати все більше проблем, в тому числі і в лінгвістиці. Розумінню сутності й природи мови як символічного явища присвячували і продовжують присвячувати свої дослідження вчені багатьох наук минулого та сьогодення. Однією з очевидних властивостей слів будь-якої мови є неоднозначність, яка є результатом історичного процесу розвитку мови і проявляється у різноманітні форм, однією з яких є широкозначність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія широкозначності була й залишається предметом уваги мовознавців, починаючи з середини минулого століття. У лінгвістиці кінця ХХ – початку ХХІ ст. проблемою широкозначності в англійській мові займалися цілий ряд вчених [див. напр. 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. В сучасному мовознавстві точаться дискусії навколо питання чи вважати єврисемію окремою автономною лексико-семантичною категорією [1; 4; 8; 9]; розглядати її як один з лексико-семантичних варіантів полісеманта [5; 6], чи характеризувати як різновид моносемії з широким обсягом денотату [10, с. 77].

Під **широкозначністю (єврисемією)** ми розуміємо здатність слова, маючи одне узагальнене значення (денотат), співвідноситись з різними об'єктами мисленнєвої діяльності людини (референтами), як з одиничними предметами, так і з класами явищ, що виділяються за різними критеріями. Тобто, **широкозначне слово (єврисема)** має широку семантичну

<i>Т. В. Узрин</i> LE FONCTIONNEMENT ET LA TYPOLOGIE DES REPRÉSENTATIONS INTERCULTURELLES	71
<i>Д. О. Чистяк</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ В ДІАХРОНІЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ	73
<i>Н. А. Чумак</i> ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ГІБРИДНОЇ АНГЛОМОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	75
<i>Л. Б. Шутак</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОРИ: КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ АСПЕКТ	77
<i>М. О. Шутова</i> ЕТНОКУЛЬТУРНІ ФРАЗЕОСТЕРЕОТИПНІ ПРОФІЛІ ПОРТРЕТНОЇ ПРИВАТНОСТІ АНГЛІЙЦІВ	79

ЛЕКСИЧНА, ФРАЗЕОЛОГІЧНА ТА ФРЕЙМОВА СЕМАНТИКА

<i>Д. F. Mounes</i> GLISSEMENTS DE SIGNIFIANCES ET REPRESENTATIONS INCONSCIENTES DANS LE ROMAN DE DE NINA BOURAOUI «MES MAUVAISES PENSEES»	84
<i>Ya. M. Tagiltseva</i> COLOUR TERMS IN CROP PRODUCTION DISCOURSE OF MODERN ENGLISH	87
<i>І. М. Аніщенко</i> ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАКЛАДУ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «ІНОЗЕМНА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ»	89
<i>І. М. Бабій</i> МАНІФЕСТАЦІЯ ОБРАЗНО-СИМВОЛІЧНИХ УЖИВАНЬ НАЗВ КОЛЬОРІВ У ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗОВІЙ МОВІ	91
<i>Ю. Й. Бабчук</i> СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИГУКІВ В КВАЗІСПОНТАНОМУ МОВЛЕННІ	94
<i>О. О. Бердіна</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ДІЄСЛІВ З ГРАДАЦІЙНОЮ СЕМАНТИКОЮ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	96
<i>І. А. Бехта, Ю. С. Головащенко</i> СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	100
<i>І. М. Білоус</i> ФРЕЙМОВА МОДЕЛЬ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ДИСКУРСУ ФІТНЕС-ЗАНЯТЬ	103
<i>В. В. Гамалія</i> МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ФОНЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВАРІАТИВНОСТІ ФОНЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОЗВУЧЕНОГО РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	105
<i>І. О. Гащенко</i> ЗАГАДКА ЯК СПОСІБ МОВНОГО КОДУВАННЯ СВІТУ	108
<i>Н. О. Герцовська, М. Р. Фаркош</i> РОЛЬ СЛЕНГУ У МОВЛЕННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	111
<i>О. С. Гринюк</i> ОМОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ ЯК ВИД ПАРАДИГМАТИЧНИХ ВІДНОШЕНЬ У СФЕРІ АФІКСАЛЬНИХ ПОХІДНИХ ІМЕННИКІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	113
<i>Т. М. Демкова</i> РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ЛІТЕРАТУРНІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ЗАКОРДОННОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ	116
<i>Н. А. Деркевич</i> МОДИФІКАЦІЯ ТВІРНИХ ОСНОВ УНАСЛІДОК ПРИЄДНАННЯ ДО НИХ НЕВІДОКРЕМЛЮВАНОВОГО ДІЄСЛІВНОГО ПРЕФІКСА	119
<i>О. О. Добринчук</i> НІМЕЦЬКІ ТА УКРАЇНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ TEUFEL – ЧОРТ (ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ)	121
<i>Г. О. Довбня</i> СТРУКТУРА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ЛОКАТИВНОСТІ	124
<i>В. В. Дребет</i> СИНЕРГЕТИКА СЕМАНТИЧНОГО ДЕКОДУВАННЯ ІМЕННИКІВ У ПРОСТИХ ТА СКЛАДНИХ РЕЧЕННЯХ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ПРЕСИ	128
<i>Ж. А. Дягілєва</i> ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ У НІМЕЦЬКИХ ГУМОРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ: СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ	132
<i>О. В. Дядченко</i> ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	134
<i>Н. М. Єрмакова</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ДЕРИВАТАМИ ЕВРИСЕМИ THING	137
<i>В. М. Жуковський, К. В. Сімак</i> РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	141
<i>О. І. Заграновська</i> ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОВЛЕННЄВИХ АКТИВ ПОХВАЛИ ТА КОМПЛІМЕНТУ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ТА АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ)	144

Наукове видання

Наукові записки
Національного університету «Острозька академія»
Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 60

Головний редактор *І. Д. Пасічник*

Відповідальний за випуск *І. В. Ковальчук*

Укладачі: *І. В. Ковальчук, О. Ю. Костюк, Л. М. Коцюк*

Технічний редактор *Р. В. Свинарчук*

Комп'ютерна верстка *Н. О. Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *К. О. Олексійчук*

*За достовірність наведених фактичних даних, цитат,
власних імен, географічних назв та інших відомостей
відповідають автори.*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 38,36. Наклад 100 прим. Зам. № 13–16
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «TimesNewRoman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.

Видавець СПД Свинарчук Р. В.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 27 від 29 липня 2004 року.
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr.netРВ № 1 від 8 серпня 2000 року.